

Infailibilitatea Bisericii si infailibilitatea papala

In colaborare cu George Ionut MUSAT
Monday, 20 October 2008

Biserica fiind viata umana a credinciosilor patrunsa de viata divina, este o taina care nu poate fi niciodata cuprinsa complet intr-o definitie. Cea mai adecvata imagine a Bisericii este aceea de "trup al lui Hristos". Ea a fost folosita cu preferinta de Sfantul Apostol Pavel si de Sfintii Parinti. Ea exprima mai bine ca orice notiune faptul ca in Biserica suntem strans uniti atat cu Hristos cat si intreolalta. Hristos are in Biserica pozitia de cap, care cu puterea ce emana din El promoveaza cresterea trupului in desavarsire si unitatea tot mai stransa in cadrul lui (Efes. IV, 15-16).

Biserica adevarata, fiind trupul lui Hristos, are capacitatea de a cunoaste adevarul revelat si de a-l pastra.

Este de observat ca Biserica nu se considera una cu Hristos in cunoasterea si pazirea adevarului. Ea e luminata de Hristos, adica de Duhul lui Hristos, deci ea are constiinta ca e calauzita de altcineva decat de ea insasi, ca primeste aceasta lumina din adancul dumnezeirii lui Hristos, care o patrunde. Autoritatea ei in materie de adevar de credinta nu este bazata pe constiinta ca ea scoate adevarul de credinta din sine si ca nu-l primeste in urma rugaciunii si a cautarii intru osteneala.

Acolo unde se afirma ca in invatatura Bisericii, se pot introduce si elemente din constiinta proprie, se admite ca revelatia continua. E ceea ce se facea pana de curand in catolicism. Insa, trebuie sa stim ca Domnul nu-i da Bisericii adevaruri noi, ci ii cere sa pazeasca, pe cel odata dat, care e infinit.

Decizia dogmatica a Sinodului IV Ecumenic de la Calcedon are ca introducere Simbolul niceeo-constantinopolitan si apoi urmatoarele cuvinte : "Ajunge pentru cunoasterea si pentru intarirea deplina a dreptei credinte acest Simbol intelept si mantuitor... Dar, deoarece cei ce au intreprins sa desfiinteze prin ereziile lor propovaduirea adevarului au dat nastere unor cuvinte desarte..., de aceea sfantul si marele Sinod prezent, voind sa excluda orice uneltire a lor impotriva adevarului, pastrand neclatinata propovaduirea de la inceput", a dat decizia sa, care nu face decat sa expuna mai direct cele din Simbol.

Iar catre imparatul Marcian spune : "Celor ai nostri le ajunge spre folosire cunoasterea fara curiozitate a credintei. Dar celor ce incearca, sa distruga invatatura dreapta, trebuie sa li se raspunda la tot ce nascocesc si sa se opuna uneltirilor lor cele cuvenite. Daca deci s-ar fi multumit toti cu sinteza credintei si n-ar fi inventat o cale noua a evlaviei, n-ar fi trebuit sa se caute nimic in plus pentru dovedirea Simbolului. Dar fiindca multi s-au abatut de la linia dreapta pe caile ratacirii, inventand pentru ei un drum nou prin minciuna, e necesar ca si noi sa intoarcem pe aceia prin cele ce pot fi aflate in adevar si sa opunem nascocerilor lor ceea ce le e contrar, nu adaugand lucruri noi la credinta, ca si cand i-ar lipsi ceva, ci scotand la iveala cele de folos in fata innoirilor acelora". Numai erezia aduce lucruri noi, Biserica pastreaza credinta de la inceput, pentru ca are in ea perfectiunea, infinitatea.

La Sinodul III Ecumenic de la Efes, dupa ce Nestorie este invitat de trei ori fara sa vina, urmand sa se treaca la hotarari, Iuvenalie, episcopul Ierusalimului, propune : "Deci sa se procedeze la cele ce urmeaza dupa randuiala canoanelor... Sa se citeasca intai credinta expusa de cei 318 Parinti si episcopi de la Niceea, ca cuvintele despre credinta ce se vor expune aci in acord cu ea sa le intarim, iar pe cele in dezacord sa le respingem". Dupa ce se citeste Epistola lui Chiril al Alexandriei catre Nestorie, Iuvenalie zice : "Citindu-se credinta de la Niceea si epistola Sfantului Arhiepiscop Chiril... s-au aflat de acord si ma alatur si sunt de acord cu aceste dogme".

Sinodul se aduna numai la nevoie, urmarind sa fereasca Biserica de divizarea cu care o ameninta aparitia unei erezii ; iar atunci trebuie sa respinga eroarea ereziei, scotand adevarul opus ereziei din Traditie si mai ales din Sfanta Scriptura. Autoritatea Bisericii deci nu inseamna putinta nelimitata de a spori revelatia si in general dreptul nemarginit de a impune credinciosilor sau lumii invataturi despre orice, fara nici o alta fundamentare, ci numai putinta de a "pazi" fara greseala credinta apostolica sau intelesul autentic al revelatiei. De aceea episcopii in sinoade dau numai marturie despre credinta pastrata de la inceput in Bisericile ce le pastoresc, veghind ca formulele noi, cand sunt absolut necesare, sa redea fidel credinta de la inceput. La aceasta se reduce infailibilitatea ei.

Dogmatistul Macarie, tratand despre infailibilitatea Bisericii, scrie : "Obiectul infailibilitatii Bisericii il formeaza numai adevarurile revelatiei dumnezeiesti... Deci prin invatatura despre infailibilitate nu i se atribuie faptul ca ar primi noi revelatii de la Dumnezeu, ci se afirma numai ca pastreaza in toata integritatea si veracitatea revelatia de mai inainte, incredintata ei de la inceput. Deci inseamna a nu-i atribui darul inspiratiei, pe care l-au avut Sfintii Apostoli, ci a-i atribui numai asistenta Sfantului Duh care o pazeste de ratacire".

Biserica are darul de a propovadui o invatatura fara de greseala si de a o imbraca la nevoie in formule care sa nu o schimbe, care sa o exprime fara greseala.

Sensul ortodox al infailibilitatii se deosebeste esential de sensul catolic. Cum se stie, in catolicism infailibilitatea e atribuita papei ca suprem organ al magisteriului bisericesc. In definitia Conciliului I din Vatican, de la 1870, se spune : "Invatam si declaram ca definitie de credinta revelata de Dumnezeu, ca atunci cand pontifecile roman vorbeste de la catedra (ex cathedra), adica atunci cand, indeplinind slujirea sa ca pastor si invatator al tuturor crestinilor, in baza puterii sale apostolice, defineste invatatura relativa la credinta si morala, toata Biserica trebuie sa considere ca el prin puterea dumnezeiasca, incredintata lui in persoana lui Petru, posedea acea infailibilitate pe care dumnezeiescul Mantuitor a binevoit sa o dea Bisericii Sale pentru definirea invataturii referitoare la credinta si morala si ca de aceea aceste definitii ale pontifecelui roman sunt neschimbabile prin sine, nu prin consimtamentul Bisericii".

Nu ne oprim aci asupra faptului ca hotararile papei sunt declarate neschimbabile prin sine, si nu prin consimtamentul Bisericii. Ne oprim numai asupra faptului ca papei i se atribuie dreptul sa dea decizii in materie de credinta si de morala fara sa se precizeze ca el trebuie sa-si intemeieze deciziile sale pe Sfanta Scriptura si pe Sfanta Traditie. Deci in actele lui de definire a invataturii nu e limitat de izvoarele revelatiei. Aceasta inseamna ca el insusi este izvorul unor invataturi, care se adauga la cele ale revelatiei de la inceput, sau le copleseste pe acelea. Concluzia aceasta e intarita de faptul ca nu se spune ca papa are infailibilitate in decizii menite sa pastreze revelatia, ci in orice fel de decizii referitoare la credinta si morala.

Asa fiind, infailibilitatea in catolicism nu mai e apreciata in functie de adevarul revelat, ca o calitate pe care o are Biserica sau un organ ale ei prin faptul ca deciziile sale sunt conforme cu adevarul revelat, ci invers o invatatura capata calitatea de adevar, prin faptul ca e formulata de un anumit for socotit infailibil. Infailibilitatea nu se manifesta in definiri noi de credinta decat prin Sinoadele ecumenice. In tot celalalt timp ea se arata in pastrarea revelatiei in formulele din trecut si in propovaduirea fara greseala a adevarului revelat.

Teologii catolici afirma ca numai la ei exista in persoana papei un ultim for care sa decida in caz de indoiala asupra valabilitatii hotararilor Sinoadelor ecumenice. Dar o parte nu poate fi superioara intregului. Pe langa aceasta, se naste intrebarea : pe ce se intemeiaza calitatea deciziei papale ca suprem criteriu in materie de adevar ? Pe Sfanta Scriptura ? Dar Sfanta Scriptura considera Biserica drept suprem criteriu al adevarului (I Tim. III, 15). Pe faptul ca papa ar trai mai deplin adevarul revelat decat toata Biserica ? Dar atunci infailibilitatea lui n-ar trebui sa se manifeste numai cand vorbeste ex cathedra, ci permanent.

Potrivit doctrinei catolice, ajungem sa afirmam ca Biserica are lipsa de o invatatura fara greseala ; de aceea Dumnezeu l-a inzestrat pe papa cu infailibilitatea. Dar daca Biserica are lipsa de o invatatura fara greseala si daca umanul poate fi peste tot investit cu infailibilitate, de ce n-ar fi investita toata omenirea inbisericita, cu ea ? Aceasta ar corespunde mai mult si cu fenomenul natural al cunoasterii unui adevar prin contributia multora. Apoi s-ar promova si in felul acesta comunitatea in trupul Domnului. Invatatura ortodoxa opune acestui individualism monarhic nelimitat, credinta in constiinta comuna a Bisericii, in valoarea acestei constiinte.